

Nɔti ka e Cidenw ka baara Kasoso kɔnɔn kan e Nafa min b'a la ka e Kɔnɔna na Forobaciyeɗ ani E Dankarilibaliya ka e Sakramenti ye Tuguda (E Tuguda ka Confession)

“Ala Denke ye jɔgɔn sɔrɔ cogo dɔ la ni mɔgɔ bɛe ye”,¹ ni A ta ye taamasiyenw n'a ka kumaw a ye hadamaden ka danbe sanfela ni danbe min te se ka tiɲe; a yere la, a saraani a kununna, a ye hadamaden binnalenw lasegin, ka se sɔrɔ jurumu ni saya dibi kan; ka jɛsin bɛe ma minnu da a la, a ye jɛjɔgɔnya dɔ jira a ni a Fa ce; ni Ni Senu bɔnna ye, . a ye Egilisi senuma, dannabaaw ka jekulu, ka ke a farikolo lakika ye ani min be a sen don a ta la kiraya fanga, masake ni sarakalasebaaya, bawo diɲe kɔnɔ o ye a yere ka keta janya ye anicidenyabaara, ka Tiɲe laseli ke hadamadenw ye waati bɛe la, k'u bilasira a ka yeelen nɔrɔ la, ka yamaruya di o u jɛnamaya ka ke lakika magara a la ani fen caman sementiyalen don.

Nin hadamadenw ka tariku geleya waatiw la, Techno-Science ka jɛtaa min be ka bonya, o te o ke a be iko a be ben jogonumanya ni sigida yiriwali bennen ma, nka a be ben laadalakow ni sigidako lakika ma “dɔgɔyali”, jineni Ala kɔ – n'a ma ke hali juguya ye – be ke sebali ye ka a dɔn ani ka bonya da a kan, in yɔrɔ bɛe ani sanfeyɔrɔ bɛe la, hadamaden ka jɛnamaya sigicogo nafama ani, n'olu ye, jɛnamaya kecogo Egilisi a yere ye.

“Ni feereko jɛtaa ma ben ni jɛtaa bennin ye hadamaden ka jogonumanya sigicogo la, in hadamaden kɔnɔna bonya [. . .], o tuma na fe, o te jɛtaa ye fewu, nka a ye bagabagali ye hadamaden ni diɲe ma.”² Fana inkunnafoniko siratige la, mɔgɔ kelen-kelen bɛe ni jamanadenw ka kunnafonidilanw be “feereko seko” yiriwa ka teme o kan sumanikelan , nka u be dɔ fara tiɲe kanuya kan , ka cesiri a jininiiw kan , ka dɔ fara a faamuyali kan kunkanbaaraw Ala ni hadamadenw jɛkɔrɔ; o be na ni danfara ye min be mɔgɔ jalaki feereɓ ni taabolow.

A be iko o kumajɔgɔnya camanba in be tiɲe keɓe, o de koson a be Ala keɓe ani hadamadenw; kama Yesu Krisita, Ma dilan ce, ani e Egilisi, A tariku kɔnɔ ani lakika sen jɔ.

Nin san tan laban ninnu na, “kɔngɔ” dɔ be kibaruyaw la, a be jini ka jine u ka dannaya kɔ ani... sagoma, fe kelen biɲe kɔnɔ jumen e "kunnafonin duniya" i n'a fɔ fe ka ta tiɲe ye "sigiyɔrɔ", u fila be

a ka faamuyali cogoya ani k'a faamuyali nkalontige. A fɔ man di nka Egilisi mɔgɔw, minnu be balo diɲe kɔnɔ ani tuma dɔw la u be miiri i n'a fɔ diɲe be miiri cogo min na, olu te lakana o miiri suguw ma, ko ka se ke cogo dɔ la bana jugumanba (morbid). Fana cema dannabaaw fanga nafamaw ye tiɲeni kera kɔnɔ e jini ka

“kibaruyaw” – walima “jatigewalew” jɛlenw – minnu be se ka sɔn sɔrɔ ni foroba hakilina ye, ni kuntilenna minnu ye dunanw ye Egilisiw ka alapesiran ni hadamadenw ka lapiniw na. O be Kibaru Duman weleweleda bila farati laka jɛsin danfen bɛe ma ani cidenyabaara magow ma. An ka kan k'a dɔn ni majigilenya ye ko hali diine jɛmɔgɔw, hali ni e a ka bon kosebe hierarchies, . be farikolo tanga bana ma nin taabolo.

---

¹ VATICAN II ECUMENICAL CONSEIL, Pastoral Constitution min be Egilisi kan bi diɲe kɔnɔ, Gaudium et spes(7.) Desanburukalo 1965 sàñ), n. 22.

². BENEDICT XVI, Encyclical Letter *Spe salvi* (20 Nowanburukalo 2007), n. 22.

Ka wele bila foroba hakilina ka kiritige ma, i n'a fɔ kiritigeso laban, tuma caman na kunnafoni suguya bɛɛ, halimɔgɔ kelen-kelen bɛɛ ni mɔgɔ yere ta, u bɔra kene kan ani o cogo la, u magara diine jenamaya la – walima a yere la a dogoyalenba – o kera sababu ye ka kiritigelaw ke joona, ka no bila cogo la min te sariya konɔ ani cogo min te se ka laben dow werew, . ayi dorɔn e jo ka mɔgɔ bɛɛ ka lafasa u ka yere ka gundolakow (a laje. ka se 220 ma CIC). E kumadenw ka Waliju. Pol fe e Galasikaw ye men, in nin ko kelen, . kerɛnkerɛnlenyala nafaman: Kosɔn aw tun be yen min be wele ko kosɔn hɔrɔnya, balimaw. Nka aw kana o hɔrɔnya in ke sababu ye farisogo la; Nka ni aw taara a fe ka kinni ke ani ka dumuni dun kelen do were, i k'i yere kolosi ko aw ye ayi min be dun ni jɔgɔn fe (Gal 5:13-15).

O hukumu konɔ haminanko do be fɔ, a be iko “bias nɛgatif” do be sinsin ka jɛsin... Katoliki Egilisi, min ka jenamaya be yen laadalakow la ani min be faamuya kokura sigida la, fan kelen fe, in yeelen min be se ka ke jɔrɔnanko kelen konɔ, ani fan were fe, ka bo kɔsa in na bonɛko juguw, minnu kera cogo jugu la diine jemɔgɔ dow fe. O jengoya in be jine tije ko Egilisi cogoya, a ka tariku lakika ani nafa lakika, nafa min be a la tuma bɛɛ ani a be min sorɔ hali biye hadamadenw ka jenamaya konɔ, wa a b'a fɔ tuma dow la, cogo la min te se ka fɔ, ko Egilisi yere, ko dow la, be se k'a yere ka sariyasun ben a sigilen be jamana minnu na, i n'a fɔ a kelenpe be se ka ke “garanti min be tijeni ani tilennenya.”

Nin bɛɛ jɛkɔrɔ, Cidenw ka kasobon y'a jate ko a bennen don ka don o ko la, ni nin « Kolosili » in ye walasa k' a nafa jira kokura ani k' o hakilinaw faamuyali juman sabati , min be ke egilisi ni sigidamogow ka kumajogonyaw la, minnu bi, a be iko u ye jamana werew ka hakilinaw ye ani tuma dow la ka taa siwili sariya siratige la : sakramenti taamasiyen, gundo min be sakramenti kɔkan konɔna na foroba , . e baarakela gundolabaara, . e sariyasenw ani lakika dantigeliw ka bɛɛ do were kumajogonyaw.

1. E Sakramenti ye Tuguda

Kɔsa in na, ka kuma benkan sakramenti kan, Fa senuma, Pape Fransisko tun b'a fe taamasiyen nafama ni min te se ka bo a la sakramenti konɔ, o sinsin: “Benkan yere ye kopuman ye min Egilisi ka hakilitigiya ye a lakana tuma bɛɛ n'a ka jogonumanya ni sariya fanga bɛɛ ye ni sakramenti ye tuguda. Hali ni a te faamuya tuma bɛɛ bi hakilinaw fe, a nafa ka bon kosebe ka jɛsin a ka senuya ma sakramenti ani nimisabagaw dusukun hɔrɔnya kama; min ka kan ka da a la, waati o waati, ko sakramenti baro bena to jɔrɔnanko gundo la, mɔgɔ dusukun ce o be da wuli fe neema, ani Ma, ani min ka kan cesiri ye ka sarakalasebaga.”³.

Confession gundo min te se ka tije, o be bo Ala ka Sariya jiralen na k'a jɛsin a ma, wa a ju bɔra sakramenti cogoya yere la, min te son danfara si ma egilisi konɔ, wa, hali ka dogoya fana, siwili siratige la. Tije na, benkan sakramenti seli la, a be datugu, tije na, . kerecɛnya ni Egilisi kunba yere: Ala Denke kera hadamaden ye ka an kisi ani a ye a latige ka baara ke, “minen wajibiyalen” min be nin kisili baara in na, Egilisi ani, a konɔ, mɔgɔ minnu A sugandilenw , . wele, ani yamaruya dira a ma i n'a fɔ A ta minisiriw.

---

³ FRANCIS, Cikan min dira kalandenw ma, kalansen 30nan na, min kera konɔna forobajekulu kan, min labenna Cidenw feKasoso konɔ (29.) Marisikalo 2019 sɔn).

Fē ka kuma nin tiñe, e Egilisi sɔrɔ kalan bē ke tuma bēe o sarakalasebagaw, . kɔnɔ e seli keli ka e sakramentiw, wale ke “ *in persona Christi capitis* ” [Krista ka mɔgɔya la iko Kuntigi]: “Krista b’a to an ka baara ke n’a ta ye "Ne", an bē kuma Krisita ka "Ne" la. Krisita bē ka "an sama ka don a yere la" ani a b'a to an ka ke kelen ye. A b'an fara jɔgɔn kan n'a ka "ne" ye. O la, nin wale in sababu fē, ko a b'an "sa" a yere ma walasa an ka "ne". bē ke faralen jɔgɔn kan fē a ta, ale a bē a faamuya e kudayi, . e fēn min jɔgɔn tē yen a ta ye Sarakalasebaaya. Ola, a ye waati bēe la, Sarakalasebaa min jɔgɔn tē yen. O bēe n'a ta, a bē diñe ñe kosebe bawo a b'an "sa" a yere ma ani... o cogo la, a bē a ka sarakalasebaaya cidenyabaara jira. O kɔrɔ ye ko an "samara" Krisita ka Ala fē. O ye nin ye union (tɔnsigi) ye ani a ka "ne" min bē ke tiñe ye kɔnɔ e kumadenw ka e senuya keli. Fana in e "Ne bē yafa." i" barisa fɔñisi ka an a tun bē se ka jalaki bɔ ka bɔ jurumu w b'a la ye "NE" ka Krisita, ka Ma, jon kelen na ka se ka yafa.”⁴.

Nimisalikela o mɔgɔ bē taa sarakalasebaa fē ni majigilenya ye walisa k’a ka jurumu w fɔ, o bē seereya ke o cogo la ka ñesin mɔgɔba magundo min bē mɔgɔya la ani Egilisi ni cidenyabaarakelaw ka fenba min ka bon ni hadamaden ta ye sarakalasebaaya, cew bē Krisita kununnen kunben min sababu fē, o magara u ka ñenamaya la sakramenti siratige la – o cogo la tiñe na –wa a b’u kisi. O de kosɔn, sakramenti taamasiyen lafasali min kera jurumukela fē, ani niwajibiyalen don joli bɔli la (*usque ad sanuinis effusionem*) o tē wajibiya wale dɔrɔn de jira “kantigiya” ka ñesin nimisalikela ma, nka a ka ca ni o ye kosebe: seereya wajibiyalen dɔ – “martiri” dɔ – kera ka ñesin a ma fē e fēn min jɔgɔn tē yen ani kisilikela diñe bēe ka baarakecogo ka Krisita ani ka Egilisi⁵.

Siginiden ko bē fɔ sisan ani ka laben ni kan ye. 983-984 ani 1388, § 1nan na la Kode ani in ka. 1456 ka bɔ kɔrɔnfela sariyasun na, ka fara a kan ka bɔ n. 1467 sàñ na *Katekismus kɔnɔ of the Catholic Church* , an t’a kalan ko Egilisi bē “sigi”, a yere ka fanga sababu fē, nka sanni a ka « jira » – o kɔrɔ ye k’a dɔn iko tiñe min tē se ka dɔgɔya, min bɔra tigitigi sakramenti senuma min sigira sen kan Krisita fē – sarakalasebaa o sarakalasebaga bē jɔrɔnankow lamen, o wajibiyalen don , dimi belebele ni juguman kɔrɔ, ka gundo dafalen mara jurumu w ko la, a ka nimisabaga bē minnu na a sɔnna a ma.

Jatigewalekela dagalen don pewu, abada kun o kun, ka nimisabaga janfa kuma la walima a kɔnɔ cogo o cogo (Can. 983, § 1 CIC), ani fana, jurumukela dagalen don pewu ka baara ke ni fēn o fēn ye dɔnniya sɔrɔlen ka bɔ jɔrɔnanko la ka nimisabaga tiñe hali ni farati o farati bē jirali bē bɔ kene kan (Can. 984, § 1 CIC). O kalansira fana ye demē don ka kɔnɔkow ñefɔ ka taa a fēsakramenti taamashyen, min bē "nimisabagaw ni mɔgɔ werew ka jurumu w bēe la minnu dɔnna ka bɔ nimisabaga ka jurumu fɔli, saya ni fēn fitinin, jinewelesi ni foroba, i n’a fɔ a jiralen bē cogo min na walasa ka yafali ani o de kosɔn a bē dɔn jurumukela fē sakramenti dɔnniya sababu fē”⁶. Sakramenti o la, taamasiyen bē nimisalikela ye fēn o fēn jalaki, hali ni a kera ko jurumukela y’o ke ka yafa di : ni jalaki ma ke walima ni kun dɔw la yafa ma di , nka taamasiyen ka kan ka ke se maralen bē.

4. BENEDICT (BENEDICT) ye XVI, san 1999. Nɔgɔnye ka sarakalasebagaw (10.) Zuwenkalo 2010 sàñ).

5 A’ ye a laje. JAABI MIN BÈ DANNA KALANSENW YE, Declaration *Dominus Iesus* , o min bē kuma a danmado kan ani kisilikela diñe bēe ka baarakecogo ka Yesu ta Krisita ani Egilisi (6.) Utikalo 200).

6 V. DE PAOLIS –D., Bamako, Mali. CITO, *Sankɔrɔta Egilisi kɔnɔ . Kanon sariyasun ñefɔli, gafe VI* , Vatikan dugu kɔnɔ, san 1999. Urbaniana Iniwērisite Ka digi, 2000 sàñ. p. 345. Nējirali dɔw.

Sarakalasebaa, tiɲe na, a be ke nimisalikela ka jurumuɯ dɔn “*non ut homo, sed ut Deus*” - a te ke i n’a fɔce, nka i ko Ala b’a dɔn cogo min na,⁷ fo a “t’a dɔn” dɔrɔn, a fɔra min ye a ka jurumu kɔnɔ, . sabu a ma lamenni ke i ko ce, nka, tigitigi, Ala Tɔgɔ la. O la sa, jurumukela tun be se ka . fana, “kali”, k’a sɔrɔ a ma dankari foyi la mɔgɔ dusukun na, k’a “k’a dɔn” a be min dɔn dɔrɔn i n’a fɔ a Ala ka minisiri. K’a sababu ke a danma ye, sakramenti taamasiyen be na ka jurumukela fana siri “kɔnɔna”, fo ka se a dan na, ka hakili to jɔrɔnanko dɔ la a yere sago la, o dagalen don, wa a wajibiyalen don a hakilijigin beɛ min te i yere sago ye, o beɛ damatemɛ. Gundo min be bɔ taamasiyen na, o fana be mine mɔgɔ minnu bolo, cogo o cogo, a nana jurumuɯ dɔn jurumuɯ la minnu be jurumuɯ fɔ: “Bamanankan kɔrɔfɔbaga, ni kelen be yen, ani mɔgɔ tɔw beɛ minnu be cogo o cogo ka jurumuɯ dɔn ka bɔ jurumu fɔli la, wajibi don fana ka gundo mara.” (Kalansen 983, § 2nan CIC).

Dali dafalen min be sakramenti taamasiyen fe, o ye o cogo la ka sarakalasebaa bali kakuma fɔli ka e hukumu ka e jɔrɔnanko fɔli ani e hali nimisabaga, . kenema e sakramenti, . "fɔ

sɔnni jelen, ani min ka fisa yere ni a ma pini, ka bɔ nimisalikela fe ». ⁸ O taamashyen be teme o kannimisalikela ka se, min ni sakramenti seli kera siɲe kelen, fanga te a la ka wuli e jyennatigela ka bɔ la jagoya ka gundolabaara, . barisa nin wajibi in na be na k’a ɲesin a yere ma ka bɔ Ma.

Sakramenti taamashyen lafasali ani jurumu ka senuya tena se abada be ke sɔnni sugu dɔ ye ni juguya ye, o kɔfe, u be fura lakika kelenpe de jira ka juguya min be hadamaden ni diɲe beɛ bagabaga; se be yen tiɲe na ka i yere bila Ala kanuya la , .ka a to mɔgɔ ka wuli ka fen caman sementiya ani ka fen caman sementiya o kanuya in fe, ka dege ka ben tigitigi i yere ta la yere ka ɲenamaya. Jurumu minnu b jurumuɯ fara ɲɔgɔn kan, olu be yen, mɔgɔ te sɔn abada ka nimisabaga ɲininka, i n’a fɔ a sarati min be yafa ɲini, wajibi min be taa kiritigeso siwili la, ka da sariyakolo dafalen kan, waleyali kera kɔnɔ beɛ dagalen sisitemu, kɔsɔn fe jumɛn “Nemo, n’o ye tenetur (tenetur) ye se detergere” (“Ayi kelen ye

wajibiyalen don ka kunnafoni di”). Nka, o waati kelen na, a be Sakramenti “jɔyɔrɔ” yere de la Benkan, i n’a fɔ a tiɲeni sarati, nimisali lakika, ka fara cesiri jɔnɲɔn kan ka... ladilan ani ka jurumu (jugu) ke tugun. Ni nimisalikela dɔ nana min kera ka...mɔgɔ werew ka jurumu , o bena ke jurumukela ka ladonni ye k’a bilasira a ka josariyaw ko la, ka fara benkan kantɲew sariya siratige la minnu ka kan ka ke ka tiɲe jalaki siwili ni/walima egilisi siratige la ani ka wele bila tilennenya.

Politiki wale o wale walima sariyasunba wale o wale min kun ye ka “wajibiya” ka dankari ke... sakramenti taamasiyen bena ke jurumu ye min te sɔn ka ke “libertas Ecclesiae” (“hɔrɔnyaEgilisi ta”), min t’a ka sariya sɔrɔ jamana kelen-kelen beɛ fe, nka a be bɔ Ala fe; tun bena ke fanaconstitut (dafa) ye kelen sariya tiɲeni ka diine hɔrɔnya, sariya siratige la sigili beɛ dɔ were hɔrɔnya, i n’a fɔ e jamanaden kelen-kelen beɛ dusukun hɔrɔnya, nimisabagaw ni jurumukelaw beɛ. Ka taamasiyen tiɲe, o tun bena keo be ben ɲɔgɔn ma fe faantan minnu be kɔnɔ e jurumukela.

7. TOMASI AQUINAS, *Summa Ala-ka-marako* , . Suppl., 11, 1 . ad 2.

8. Zan Pol II, *Cikan fe e Cidenw ka baara Kasoso* , 12 Marisikalo 1994 n.4

2. Sakramenti kɔkan Kɔnɔna na Forobaciyen ani Alako ta fan fe Kuntileenna

Kɔnɔna forobajekulu min be wele ko kiritige –moral, o fana be “extra -sacramental kɔnɔna forobajekulu”, a dogolen don tuma bee, nka a be bo Penasi sakramenti la. Ani fana, o kɔnɔ, Egilisi a b’a ka cidenyabaara ni kisili fanga ke: a te jurumuw yafa, nka a be neema di, ka sariya tije geleyaw (i n’a fo korofoli) ani ka jessin fen bee ma min jessinnen be niw saniyali ma ani ,ola, min bennen don, min ye mogo kelen ta ye ani mogo yere ka yoro ka bee kelen kelen kantigi.

Alako jemineni ye kɔnɔna na sakramenti kɔkan forobajekulu ta ye, kantigiw be min kɔnɔ mogo kelen-kelen bee b’a yere ka mogow ladonniya ani ka saniya sira kalifa sarakalasebaa kerengerennen do ma, min senuma, walimaka da mogo.

Sarakalasebaa be o cidenyabaara ke a ka cidenyabaara sababu fe, n’o ye ka Krisita jira, min dira a ma ni [Senumanw] Ladilikanw ye ani ka baara ke ni a ye sigiyoromako la Egilisi ka jengonya, o sababu fe, min be wele ko “baara saba”: baara min ye ka mogow kalan, ka mogo saniya ani kamara ke, . ani e layidu talenw kɔnɔ virtue de e batemu sarakalasebaaya ni e kado ka e Senuma Ni.

Hakili ta fan fe, dannabaa be a yere dusukun gundo da wuli a yere ma hakili ta fan fe jemogo/jogon, ka jessin ani ka deme soro lamenni na ani Ala sago dafali la. Fana nin yeo la, yoro kerengerennen do be gundo dow jini “kenema”, min be soro hakili ta fan fe konokow la barow ani ka bo mogo kelen-kelen bee ka josariyaw la k’a yere ka danbe bonya (aw ye Can. 220 CIC laje). Kono cogo min be tali ke fen na min be ke sakramenti kono, hakili ta fan fe jemogo be a sen don o la dannabaa kelen-kelen bee dusukun a ni Krisita cesira “kerengerennen” sababu fe, o min be bo jenamaya senumaya ani – . ni kelen diine jemogo – . ka bo e kosebe Lasirannen Komanw (orders) minnu be ke soro la.

Walisa ka seereya ke gundo kerengerennen min be di hakili ta fan fe jemineni ma, an ka kan ka jatemine ke dankarili, min sankorota sariya fe, ka a jini ka jurumukela ka hakilina doron jini, nka a ka hakilina fana jinihakili ta fan fe jemogo, don min na a donna Ordre Senumaw la walima, a kofe, a boli baara la sarakalasebaaya kandidaw, ka bo semineri la (a laje can. 240, § 2 CIC; can. 339, § 2 CCEO). O cogo kelen na, . e kalan keli ka bo Sanctorum la Mater (Mater) ye kono 2007 san, 2007 san. minnu be tali ke jogon na fe e kewale ka diocese ka baarakeyoro walima eparchial (eparchial) ye

segesegegiw kera Causes of the Saints kono, “Jekulu ka baarakelaw ka jurumuw fobagaw walima hakili ta fan fe jemogow tuma bee Ala man kan ka son ka seereya ke u ye fen o fen don u ka Baarakela ko laAla be dusukun forobaya la sakramenti joronanko kofe.”⁹ Gundo min ka kan ka ke, o bena keo bee n’a ta “dacogo” ye hakili ta fan fe jemogo ye, a bena fen caman werew kalan ani ka “lamaga” sanni a ka dannabaaw ka horonya gundo min be u kodon Krisita fe ale fe; hakili ta fan fe jemogo bena o ke i yere ka cidenyabaara ni a ka jenamaya faamuya Ala je koro doron, a noro baara, a ka jetaa kama e mogo, e Egilisi ani koson e kisili ka dije bee.

---

⁹ A’ ye a laje. JAMANAW KA JAMANAW KA JAMANAW KA SENBA, *Sanctorum Mater*, Ladilikanw ka jessin diocese nieparchial (eparchial) ye segesegegiw kera ka don sababuw la ka mogo senumaw (17.) Mekalo san 2007), seko. 101, 101nan. § 2nan na

3. Gundo minnu be yen ani do were dantigeliw dafalen fe kunnafonin

A cogoya te kelen ye ni i y'a suma ni konona forobajekulu ye, sakramenti ni sakramenti kakan, olu ye gundo minnu kera taamasiyen gundo konon, ka fara minnu be wele ko « gundo profeseriw », olu minnu mago suguya kerengerennenw be u bolo, sosiyete siwili konon ani egilisi sigicogo la, ka biro kerengerennen do ka numanya min be ke o mago kelen-kelenw fe walima sigidamogow fe. O gundo suguw, nafama jukorosariya, ka kan ka mara tuma bee, “n'a ma ke” i n'a fo a fora cogo min na *Katoliki Egilisi ka Katekismus* n. 2491 “ konon ko danmadow la, gundo marali bena tineniba lase mago ma min ye gundo fo , a sorobaga ma walima mago sabanan ma , ani yoro min na tineni juguba yere be se ka bali o doron feka fenw bo kene kan tije de don.”

Gundo ko kerengerennen do ye “panti gundo” ye, min be siri kalili fanga la min be tali ke biro dow baara la Cidenw ka sigiyoro ka baara la. Ni gundo kalituma bee a be siri “Ala jekoro” min b'a bo, kalili min be tali ke “pape gundo” la, o be o la “hakili” laban ye Egilisi ka foroba nafa la ani “niw kisili”. A b'a miiri ko nin duman ye a yere ye mago be a la koson e “kisili ka niw”, i n'a fo ola e k'a nafa bo a la ka kunnafoni o ke la te bin taamasiyen koro, a be se ka faamuya ka je, wa a ka kan ka faamuya ka je Cidenw ka sigiyoro fe, a yere la Romekaw ka Pontifu, Krisita Matigi ye min sigi sen kan ani k'a bila sariyakolo yelen ye ani a jusigilan ye kelenya ka dannaya ni je-ka-baara ni a bee ye Egilisi. 10. Nejirali dow

I n'a fo folikanws e do were yorow la ka kunnafonin, u fila be foroba ani yereye, konon bee a sebenw ani focogo la, Egilisi ka hakilitigiya y'a jira tuma bee ko sariya jonjon ye “Sanu Mara” min fora Matigi fe ani min sebbenw be Luka ka Kibaru Duman konon ko: “Aw ka ke mago werew ye i ko aw b'a fe cogo min na u ka ke aw la” (Lk 6:31). O cogo la, tije foli la i n'a fo makun na a ko la, tuma min na minnu tun te jo soron k' a don , u ka kan k' u ka penamaya ben tuma bee ka keje ni sariya ye balimaya kanuya, ka mago werew ka numanya ni u ka lakana soron a je na, ka mago kelen-kelen bee ka penamaya bonya ani ka min be deli ka ke duman. 11. Nejirali dow

Tije foli ye wajibi kerengerennen ye de, min be fo balimaya ka dema fe, mago te se ka dese ka “balimaya latilenni” fo, a hake suguya caman na, Matigi ye min kalan. A be to ka ke fen ye min be tali ke a la point, yoro min na a ka kan ani ka keje ni ko kelenw ye minnu be sira di ani minnu be jini: “Ni i ka balimake ye jurumu ke [i kama], taa a ka hake fo a ye i ni ale kelen ce. Ni a ye i lamem, iye se soron i balimake kan. N'a ma lamenni ke, i ka taa ni mago kelen walima fila werew ye i fe, walisa ‘beetije be se ka sinsin seere fila walima saba ka seereya kan.’ Ni a banna k'u lamem, a fo e egilisi” (Mt 18:15-17 la).

Jamanadenw ka kumajogonya waati la, kunnafoni bee be na “jeni” waati min na, ani n'o ye, a fo man di nka , fana magow ka penamaya yoro do , a ka kan ka segin ka dape fanga dege , a ka min be mago jo fanga, nka fana a be ... fe tinenifen penama; ani kan se kolosilikelaw o de kama o e sakramenti (sakrament) la

---

¹⁰ A' ye a laje. VATICAN II ECUMENICAL CONSEIL, Sariyabaju min be tali ke Egilisi kan, *Lumen gentium* (Nowanburukalo tile 21 1964 san), n. 18. Nejirali dow.

¹¹. Nejirali dow Cf. *Katekismus (katekismus)*. ka *Katolikiw ye Eglisi* , n. 2489 ye

sigilan tɛ kɛ abada tɪnɛni ye mɔgɔ si fɛ ani gundo wajibiyalen minnu bɛ tali kɛ waleyali la egilisi cidenyabaara bɛ kɔlɔsi ni keleya ye tuma bɛɛ, tɪnɛ bɛ a la ani mɔgɔw ka nafa dafalen dɔrɔn de bɛ a la i n'a fɔa horizon (horizon) ye [lapini laban].

An bɛ Ni Senu wele, Egilisi bɛɛ ye, tɪnɛ kanuya gelen kama yɔrɔ bɛɛ la ani... jɛnamaya kɛcogo; se ka to ka Kibaru Duman weleweleda a bɛɛ lajɛlen na danfen bɛɛ ma, ka sakramenti taamasiyen tɪnɛnibaliya lafasa ni lapini ye ka taa martiri la, ka fara hakilitigiya ni hakilitigiya min ka kan walasa ka kunnafoniw baara ni baarakeminɛw ni filiw ye bennen don mɔgɔ kelen-kelen ka jɛnamaya ma, sigida ni egilisi, min bɛ se ka wuli ka kɛ jurumu ye min bɛ danbe kɛlɛmɔgɔ ani ka Tɪnɛ a yɛrɛ , . min bɛ kɛ tuma bɛɛ Krisita, Matigi ni Kunkolo ka e Egilisi.

Sakramenti taamasiyen marali keleya la ani hakilitigiya wajibiyalen min sirilen bɛ kɔnɔna foroba sakramenti kɔkan ani ka minisiri wale tɔw yeelen sintezi kɛrɛnkɛrɛnnen dɔcɛ e Petirini ni... Marian ye dimensions (dapɛw) hakew ka Egilisi.

Ni Piɛrɛ ye, Krisita [Egilisi] ka kɔrɔmuso bɛ sigida “sebaaya min bɛ konnɛgɛw” fo ka se tariku laban ma; i n'a fɔ Mariyama Senumanba, Egilisi bɛ “o kow bɛɛ mara a dusukun na” .(Lk. 2:51b), k'a dɔn ko yeelen bɛ mankan bɔ mɔgɔ bɛɛ la ani ko, yɔrɔ senuma min bɛ u ni jɔgɔn cɛ mɔgɔkelenko dusukun ni Ala, a kan ka mara ani a lafasa.

E Supreme (Sɔrɔba). Pontifu ye Francis, san 1999. kan 21. Nɛjirali dɔw Zuwenkalo 2019 sɔn, 2019 sɔn. yamaruyalen e sisan Nɔti ani yamaruyara a gafe bɔli

A dira Rome, ka bɔ Cidenw ka kasobon sigiyɔrɔ la, zuwenkalo tile 29, An Matigi san 2019, san... Solemnité (jɛnajeɓa). ka e Cidenw Senumaw Piɛrɛ ani Pol.